

De kost van niet-België

*door Rudy Aernoudt
Voorzitter vzw België-Anders*

Door het langdurig immobilisme gaan flaminganten meer en meer uit de bocht. Walen worden beschouwd als immigranten en federale ambassadeurs worden op het matje geroepen opdat zij de Vlaamse leeuw niet laten wapperen op de officiële opening van de Olympische spelen. Daarmee tonen zij aan hun dromen van een onafhankelijke Staat Vlaanderen voor werkelijkheid te nemen. De Walen van hun kant zijn het stilletjes aan beu om als luiaards en profiteurs te worden versleten. *“Retiens moi, si non je m’en vais”* stellen Vlamingen waarop meer en meer Walen antwoorden, *“alors, va-t-en”*, zouden wij de situatie kunnen samenvatten.

Dit toont aan de (eventuele) splitsing van België niet in de eerste plaats een economisch verhaal maar een verhaal van gefrustreerde gevoelens, opgekropte emoties, cultuurverschillen. Naar beleid toe is het een wedstrijd in slecht bestuur, corruptieschandalen en werkloosheid; die vooral Wallonië teisteren. Overigens alle Belgische regio's bengelen onderaan op internationale vergelijkingen qua competitiviteit.

En alhoewel de splitsing niet a priori economisch is, stellen wij vast dat de meeste tendensen tot onafhankelijkheid uitgaan van een rijkere regio die wil afgeraken van het zwakkere broertje. Tsjechië van Slowakije, Baskenland en in mindere mate Catalunia van de rest van Spanje, het noorden van Italië van het armere Zuiden en Vlaanderen van Wallonië. Blijkbaar ligt er toch ergens ook een economische redenering, meestal verengd samengevat in het probleem van de transfers, aan de basis van de splitsingseis.

Anderzijds kunnen we de splitsingsdrang ook zien als een luxeprobleem. Zo bleek uit een Britse studie dat Britse koppels minder snel scheiden door de koopkrachtdaling. Misschien dat ook de koopkrachtdaling bij ons zowel de bevolking als de politici zal doen inzien dat de scheidingsplannen niet prioritair zijn. Immers, de oorzaken van de koopkrachtdaling (energieprijzen,

conjunctuur, intreststijging) hebben niets met de Belgische staatsstructuur te maken.

Vanuit deze context lijkt het nuttig, om wars van alle emoties even een zo objectief mogelijke economische analyse van het splitsingsscenario uit te tekenen. Wij moeten er hier natuurlijk rekening mee houden dat het hier niet gaat om exacte wetenschappen.

Opties en hypotheses

We gaan uit van drie mogelijke opties

1. *Splitsingsscenario*: België wordt opgesplitst in drie regio's: Vlaanderen, Wallonië en Brussel. Er komen samenwerkingsverbanden tussen de regio's. Internationaal recht wordt gerespecteerd wat inhoudt dat fiscaliteit en sociale zekerheid wordt afgerekend op de werkplaats en niet op de woonplaats
2. *Status quo*: Dit betekent dat na wat gebakkelei een beetje gevoefd wordt in de marge, met bepaalde overdrachten van competenties (een eerste trein bis) maar zonder fundamentele ingrepen.
3. *Uitbouw van een efficiënte federale staat*. In deze optie worden overlappingen vermeden en wordt de staatstructuur aangepast aan de grootte van het land, zonder echter het einde van de federale staat in vraag te stellen.

Als basis voor onze berekeningen starten wij van de status-quo benadering, de meest plausibele benadering. We vergelijken dus optie 1 met optie 2; dan optie 3 met optie 2 om ten slotte bij wijze van deductie optie 1 met optie 3 te vergelijken, zijnde een efficiënte federale staat tegenover het splitsingsscenario

Vatten we onze resultaten samen:

Tabel 1
Kosten-baten analyse van de verschillende scenario's

	Vertrekbasis		Optie1: Splittings- scenario		Optie 3: Efficiënte federale staat		Optie 3 versus optie 1 (theoretische vergelijking)	
	(in mia€)	BBP	%BBP	Kosten	%BBP	Opbren- gsten	%BBP	Δ
Vlaanderen	175	57%	1,250	0,7%	+7	4%	8,250	4,7%
Wallonië	80	24%	4,890	6%	+4	5%	8,890	11%
Brussel	60	19%	1,060	1,8%	+3	5%	4,060	6,8%
België	316	100%	7,200	2,3%	+14	4,4%	21,200	6,7%

Bij een splitsingsscenario (optie 1) gaan zowel Vlamingen als Walen er op achteruit. Walen moeten bijna 5 miljard euro aan welvaart inboeten (of ongeveer 1400 euro per Waal). Vlamingen boeten 1,2 miljard euro in (of ongeveer 200 euro per Vlaming). *De Waal boet dus 7x meer in dan de Vlaming.* We merken op dat de kosten voor de Vlamingen wel groter zijn dan de baten als gevolg van het wegvallen van de transfers. De impact op Brussel hangt af van de mogelijke negatieve gevolgen voor de Europese instellingen. Bonn, waar nog heel wat bureaus leegstaan, of Straatsburg zouden maar al te graag de buit van Europa binnenhalen. Als wij er van uitgaan dat de kans dat de Europese instellingen Brussel verlaten in een splitsingsscenario 50% is, dan is ook Brussel er slechter af.

De drie regio's, maar vooral Wallonië, boeten dus welvaart in in geval van splitsing en voor alle regio's is een status quo economisch te verkiezen.

De derde optie is de uitbouw van een efficiënte federale staat waarbij bevoegdheden enkel en alleen op basis van het criterium efficiëntie worden overgeheveld naar een beleidsniveau. Dit moet ons land op zijn minst in staat stellen even efficiënt te zijn als het gemiddelde van Europa. Dit leidt tot een efficiëntiebesparing van 7 miljard voor Vlaanderen, 3 voor Wallonië en 1 voor Brussel.

Daarnaast dient echte regionale samenwerking er voor te zorgen dat het reservoir werklozen dat zich hoofdzakelijk bevindt in Brussel en in bepaalde Waalse subregio's de krapte op de Vlaamse arbeidsmarkt invult. Een werkloze kost gemiddeld 27 000 euro, exclusief vorming en opleiding (cijfers planbureau). Opleiding kost tot 15 à 20 000 euro per werkloze. Gemiddeld 15% van de werklozen volgt één of ander vorming wat de totale kostprijs per werkloze op 30 000 euro per jaar brengt. Als we een gedeelte (2/3) van de naar schatting 150 000 vacante betrekkingen in België kunnen opvullen met het reservoir aan werklozen, dan nemen de transfers af met 3 miljard euro (2 vanuit Brussel en 1 vanuit Vlaanderen). Dit zou inhouden dat de Waalse werkloosheid ongeveer op het niveau van Vlaanderen zou komen, wat mits een voluntaristisch economisch beleid op vrij korte termijn haalbaar is.

De derde optie, in vergelijking met een status quo, levert netto baten van 8 miljard voor Vlaanderen en 3 miljard voor Wallonië.

Vergelijken we de splitsingsoptie met de uitbouw van een federale staat, dan biedt dit zowel voor Vlaanderen als voor Wallonië een welvaartscreatie van meer dan 8 miljard euro. De transfers van Vlaanderen naar Wallonië zouden nog slechts een half miljard bedragen (0,5% van het BBP). Dit bedrag zal in de tijd overigens afnemen omdat de vergrijzing sneller toeslaat in Wallonië dan in Vlaanderen. Let wel die vergelijking heeft een zeer theoretische waarde gezien men nooit van optie één naar optie drie kan gaan in de werkelijkheid. Het berekent enkel de differentieel tussen twee alternatieven. De totale differentieële opbrengst (baten min theoretisch gedeerde kosten) voor België bedraagt meer dan 20 miljard euro.

Samengevat:

1. Wallonië verliest het meest in geval van splitsing. Het zijn de Walen die meest economische welvaart zouden inboeten.
2. Vanuit economisch perspectief is, althans op korte termijn, immobilisme te verkiezen boven splitsing
3. De uitbouw van een efficiënte actieve welvaartstaat is differentieel 21 miljard euro (bijna 7 % van het BBP) gunstiger dan het splitsingsscenario

Methodologische bijlage

1. De transfers

De meest betrouwbare schattingen van de transfers zijn die van Abafim (de administratie van begroting en financiën van de Vlaamse Gemeenschap). Andere berekeningen, zoals die van de Warandegroep, sluiten 3,9 miljard in in de hypothese dat de publieke schuld ware gesplitst geweest in 1999. Als we die correctie maken komen zijn aan 6 miljard en zijn dus weinig verwijderd van de Abafim cijfers. VBO komt op 3 miljard. Abafim lijkt beste uitgangspunt. (komt ook overeen met KBC cijfers)

Tabel 2
De transfers

In miljard euro	Abafim
Vlaanderen	- 5,4
Brussel	+ 1,4
Wallonië	+ 4

2. Correcties op transfers in geval van splitsing

De Vlaamse regering Leterme I heeft, als compensatie voor de mislukte poging van Verhofstadt II om BHV te splitsen, bekomen dat een “commissie van Nederlandstalige en Franstalige specialisten” zich zouden buigen over de methode inzake transferberekeningen teneinde transparantie, zekerheid en geloofwaardigheid aan de oefening te verlenen. De opdracht was om de berekeningsmethode te verfijnen, niet om een nieuwe berekening te maken. De studie was af in december 2006, voor de verkiezingen, maar werd niet echt openbaar gemaakt. De professoren kwamen unaniem, Vlamingen en Walen, (tussen professoren kan dat) tot een aantal aanbevelingen om de methode te verfijnen welke aan de Vlaamse Regering werden gecommuniceerd. Nemen we hun drie belangrijkste aanbevelingen onder de loep.

1. Ten eerste, de transfers dienen gebaseerd te worden op basis van het criterium arbeidsplaats en niet op het criterium woonplaats. Inkomen wordt immers verworven op de arbeidsplaats en niet op de woonplaats.
2. Ten tweede kunnen de wedden van de federale ambtenaren niet in rekening worden gebracht, want het gaat hier niet om transfers. Ambtenaren worden verondersteld een loon te ontvangen in ruil voor een tegenprestatie; tenzij men natuurlijk de ambtenarij als een soort verborgen werkloosheid beschouwt.
3. Ten derde kunnen de ontvangsten vanuit de sociale zekerheid berekend worden op basis van de methode van de Nationale Bank van België waarbij de sociale bijdragen beschouwd worden als een soort verzekering (tegen werkloosheid, tegen ziekte) en dan is het criterium van domicilie bepalend is voor de toewijzing van de bijdragen.

Als we nu eens het mandaat van de groep professoren overschrijden en hun unanieme aanbevelingen, een jaar na hun stiekeme publicatie, toepassen en op die basis de transfers schatten. In geval van scheiding, zijn die voorgestelde correcties conform het internationaal recht.

De eerste aanbeveling zou de transfers naar Wallonië doen stijgen, maar Vlaanderen zou zijn transfers zien dalen ten nadele van Brussel, die zijn statuut als ontvangende regio ziet omslaan naar betalende regio.

De tweede correctie, die voor de federale ambtenaren, zou de transfers van Vlaanderen verder doen dalen terwijl die van Brussel verder stijgen en die naar Wallonië afnemen.

De derde correctie, zijnde de sociale zekerheid, zou een verdere daling van de transfers vanuit Vlaanderen betekenen en een verdere stijging van de transfers vanuit Brussel naar Wallonië. Vatten we de berekeningen (gedeeltelijk gebaseerd op partiële studies van Van Gompel) samen:

Tabel 3:

Correcties op de transferberekening van de Vlaamse administratie

In miljard euro	Abafim	Correctie 1: Criterium arbeidsplaats	Correctie 2: Federale Ambtenaren	Correctie 3 Sociale zekerheid	Transfers na drie correcties
Vlaanderen	- 5,4	- 3,8 ($\Delta + 1,6$)	- 2,6 ($\Delta + 1,2$)	$\Delta + 1$	- 1,6
Brussel	+ 1,4	- 1,3 ($\Delta - 2,7$)	- 1,6 ($\Delta - 0,3$)	$\Delta - 1,4$	- 3
Wallonië	+ 4	+ 5,1 ($\Delta + 1,1$)	+ 4,2 ($\Delta - 0,9$)	$\Delta + 0,4$	+ 4,6

Δ = wijzigingen als gevolg van correctie; + is ontvangende transfers; - is betalende

Het gecumuleerde effect van de drie aanbevelingen houdt dus in dat de Vlaamse transfers slechts 1,6 miljard euro bedragen (of slechts 30% van de niet-gecorrigeerde Abafim schattingen); Brussel wordt de grootste betaler met drie miljard euro. Beide regio's betalen voor Wallonië dat 4,6 miljard binnenhaalt via de transfers. Wallonië krijgt meer transfers dan in de niet-gecorrigeerde methode van Abafim, maar het is Brussel die de Sinterklaasrol op zich neemt.

3.EU lidmaatschap

De Belgische bijdrage voor de periode 2007-2013 wordt geschat op iets meer dan één procent van het BBP, of 4 miljard euro per jaar. De basis voor de berekening is hoofdzakelijk het BBP (in de toekomst zou deze inkomstenbron veruit de belangrijkste van de EU worden, wij extrapoleren dan ook op basis van die bron).

Met haar relatief aandeel van 2,77% van het Europese BBP, draagt België 3,74% bij aan de begroting. Qua inkomsten valt te noteren dat van de bijdrage van 4 miljard, jaarlijks 2 miljard terugstroomt via de structuurfondsen (oa voor Henegouwen). Naar schatting is België een nettobetaler en draagt 711 miljoen euro mee bij dan dat het terugkrijgt.

Tabel 4
Impact op EU-bijdrage

In miljoen euro	Bevolking %	Bijdrage EU	BBP %	Bijdrage EU	Δ
Brussel	10	400	19	760	+ 360
Vlaanderen	57	2280	57	2280	pm
Wallonië	33	1320	24	960	- 360

Qua ontvangsten zal Wallonië begunstigde blijven van de structuurfondsen. Wallonië wordt dus duidelijk een netto-ontvanger want haalt al meer uit de structuurfondsen dan haar bijdrage.

Wel zal in geval van splitsing, en indien Vlaanderen de tafel verlaat, nieuwe onderhandelingen dienen te worden opgestart met de EU, wat heel wat administratieve kosten en extra kosten met zich meebrengt.

4. Impact op het ambtenarenapparaat

De OESO in haar verslag over België concludeert dat de regionalisatie geleid heeft tot een aanwas van de overheid. Alleen in Vlaanderen kwamen de laatste 7 jaar 40 000 ambtenaren bij terwijl het federaal ambtenarenbestand niet afslankte. In Wallonië werden analoge cijfers genoteerd. Deze inefficiëntie heeft onder andere te maken met schaaffecten, gebrek aan voldoende kennis op diverse domeinen, enzovoort. De oorzaken van deze aanwas die gepaard gaat met verdere regionalisatie zijn allesbehalve duidelijk stelt de OESO.

We zitten dus met een efficiëntieverlies van ongeveer 15% (16,7%) berekend op het totale ambtenarencorps. Er is geen enkele reden om aan te nemen dat een verdere regionalisatie niet zou gepaard gaan met een zelfde inefficiëntieverlies. De totale ontmanteling van de federale staat zou wel overlappingsen vermijden. Dit kan de helft van het efficiëntieverlies compenseren. Uitgaande van een efficiëntieverlies van 7,5% zou dit opnieuw een aanwas van de Vlaamse en Waalse bureaucratie met zeker 20 000 eenheden betekenen (op respectievelijk 280 000 en 247 000 eenheden), en naar evenredigheid met 8000 voor Brussel. Aan een gemiddelde kost per ambtenaar van 50 000 euro betekent dat een meerkost voor Vlaanderen en Wallonië van ongeveer één miljard; en 400 miljoen voor Brussel.

5.Reputatieschade

Reputatieschade inschatten is natuurlijk zeer moeilijk vooral omdat perceptie hier belangrijker is dan werkelijkheid.

Na de splitsing worden Vlaanderen en Wallonië één van de 350 NUTS II regio's van Europa.

6. Opportuniteitskosten

De Belgische Staat heeft de controle verloren over strategische beslissingen die voor de toekomst zware gevolgen hebben (energie bvb). De regio's van België raken hun plaats in de internationale diplomatie kwijt. Reeds nu al wordt in Londen bijvoorbeeld hartig gelachen met de 'Flanders' house of London'.

Ook intern kunnen handelstransacties dalen. Bij de splitsing van Tsjecho-Slowakije daalden interregionale handelsstromen met 70%.

7. Merknaam behouden

Om de merknamen Vlaanderen en Wallonië op de internationale kaart te plaatsen zal moeten geïnvesteerd worden in marketingcampagnes die het niveau van Lucky Luke of "jij bent Flanders' future" overstijgen.

Volgens internationale marketinggoeroes is de investering nodig om een merknaam van een regio op kaart te zetten ongeveer 1% van het BBP. Als de regio's de merknamen Brussel en België verliezen, betekent dat een extra-investering van 1,75 miljard voor Vlaanderen en 800 miljoen voor Wallonië (1% van BBP).

Alternatief zou zijn de merknaam Brussel te blijven gebruiken via royalties (de merknaam België/Brussel werd door Anholt geschat op 456 miljard dollar). Royalties zouden dan kunnen berekend worden als een percentage (1%) van de buitenlandse handel. Voor Vlaanderen met een buitenlandse handel van 178

miljard zou dat qua bedragen voor Vlaanderen bij dezelfde grootorde doen belanden.

8. (Eventuele) *Verhuis van EU-headquarters*

Het is onmogelijk in te schatten als de EU-headquarters Brussel zouden verlaten in geval van splitsing. De nog steeds leegstaande burelen in Bonn, en de strategie van Sarkozy zouden natuurlijk een splitsing van ons land als een opportuniteit kunnen zien om het debat op te starten (parlement naar Straatsburg; Europese commissie naar Bonn; financiële instellingen naar Luxemburg). Dit is echter niet in te schatten.

De ULB voerde een studie uit om die socio- economische impact van de Europese en andere internationale instellingen op het Brusselse Gewest te becijferen. De resultaten zijn verbluffend. Volgens de onderzoekers zouden die instellingen rechtstreeks en onrechtstreeks instaan voor 13 procent van de toegevoegde waarde in het Gewest, goed voor 6,8 miljard euro. Dit is dus 11% van het BBP. Als we nu eens de kans dat de EU-headquarters Brussel verlaten inschatten op 50%, dan is het statistisch verwachte verlies 5,5% of 3,3 miljard euro.

9. *Opbrengsten van een efficiënte staat*

In de derde optie wordt een efficiënte staat uitgebouwd. Dit houdt in dat de competenties worden toegewezen aan het meest geschikte niveau. Overbodige instellingen worden geannuleerd en administraties afgeslankt tot op het niveau van de buurlanden.

De efficiëntiewinst die er uit voortvloeit schatten wij op 11 miljard euro (voor detail zie wedervaren van een cabinetard). Proportioneel betekent dit een besparing van 6 miljard voor Vlaanderen (efficiëntie-indicator overheid is daar 69% of 10 procentpunt lager dan EU-gemiddelde); 4 miljard voor Wallonië en 1 miljard voor Brussel (beide noteren 66% efficiëntie-indicator).

10. *Opbrengsten intense samenwerking*

De transfers dienen vandaag voor 2/3 voor de financiering van de werkloosheid in Wallonië en Brussel. Een intense samenwerking tussen de regio's moet er voor zorgen dat de naar schatting 150 000 vacatures in Vlaanderen ingevuld

raken door landgenoten van een andere regio. Dit veronderstelt tevens een reglementering die mensen motiveert door onder meer de werkloosheid te beperken in de tijd en er voor te zorgen dat werken meer loont dan niet werken. Als wij daarin zouden slagen zouden de transfers dalen van 4,5 miljard naar 1,5 miljard.

Tabel 5
Vatten we samen
Kosten-baten analyse per regio

Δ/in miljard euro	Vlaanderen	Wallonië	Brussel	Totaal
Transfers	+ 5,4	- 4	- 1,4	nuloperatie
Correctie van transfers	+ 1,5	-4, 5	+ 3	nuloperatie
EU-bijdrage	pm	+ 0,360	-0,36	nuloperatie
Ambtenaren apparaat	- 1	- 1	- 0,4	- 2,4
Reputatie-schade	pm	Pm	pm	Pm
Opportunitetskosten	pm	Pm	pm	Pm
Merknaam	- 1,750	- 0,750	-	- 2,5
EU-headquarters	pm	Pm	- 3,300	- 3,3
Kosten niet-België	- 1,250	- 4,890	- 1,060	- 7,200
Efficiëntiepact				
Efficiëntie-impact	+ 6	+4	+1	+11
Transfers	+ 1	Pm	+ 2	+3
Totale Impact	+ 7	+4	+ 3	+ 14
Totale Δ	+ 8,250	+ 8,890	+ 4,060	+ 21,200